

Ἡ ἐπομένη πραγματεία εἶνε μετάφρασις, φιλοπονηθεῖσα ὑπὸ τοῦ κ. Ἀθανασίου Σ. Κουμανοῦδη, τοῦ λόγου τοῦ ἀπαγγελλθέντος ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις Γερμανικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Καθιδρύματος κ. U. Koehler κατὰ τὴν γενομένην ἐν τῷ Καθιδρύματι τούτῳ συνεδρίασιν τῆς 15 δεκεμβρίου 1877. Σ. τ. Δ.

Περὶ τῆς ἐποχῆς καὶ τῆς καταγωγῆς τῶν ἐν
ΜΥΚΗΝΑΙΣ ΚΑΙ ΣΠΑΤΑ ΤΑΦΩΝ

Ὅτε πρὸ ἐνὸς ἔτους ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐορτῆς τῶν γενεθλίων τοῦ Βίγκελμανν καὶ τῆς ἐπαναλήψεως τῶν συνεδριάσεων τοῦ Καθιδρύματος ἀπέτεινον, Κύριοι, τὸν λόγον πρὸς ὑμᾶς, μετ' εὐαρέστου προσδοκίας ἐμνήσθην τῶν ἐνεργουμένων ἀνακαλύψεων εἰς τὰς τρεῖς δεδοξασμένας κοιτίδας τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Αἱ προσδοκίαι ἐκείναι ἐπληρώθησαν εἰς τὸν ὕψιστον βαθμὸν, περιττὸν δὲ σήμερον νὰ ἐνδιατρίψω πλείοτερον. Ποτὲ ἴσως ἐν τόσῳ βραχεῖ χρόνῳ δὲν προσήχθη τῇ ἀρχαιολογικῇ ἐπιστῆμῃ τόσον ἄφθονος καὶ πολύτιμος ὕλη, ὡς κατὰ τὰ δύο παρελθόντα ἔτη ἐν Ἀθήναις, Μυκῆναις καὶ Ὀλυμπίᾳ. Καὶ πρὸ πάντων τῶν ἐν Μυκῆναις γενομένων ἀνακαλύψεων ἡ ἡχώ ἔφθασεν ἀπωτάτω. Ἡ αἰτία δὲ τούτου εἶνε κατὰ μέγα μέρος ψυχολογική. Τὰ ὀνόματα τῆς πολυχρύσου Μυκῆνης καὶ τῶν Ἀτρειδῶν ἡγεμόνων τυγχάνουσι γνωστὰ παντὶ πεπαιδευμένῳ ἐξ ἀπαλλῆς νεότητος· αἱ πρῶται δὲ εἰδήσεις περὶ τῶν ἐν τῇ θέσει ἀρχαίων Μυκηνῶν πολυτίμων εὐρημάτων ἐνῶ ἐφαίνοντο διδοῦσαι πραγματικὴν ὑπόστασιν εἰς τὰς ὀμηρικὰς παραδόσεις, ἐξήγειρον συνάμα τὰς εὐαρεστοτάτας τῶν παιδικῶν ἀναμνήσεων. Σύμπασα ἡ χορεία τῶν ὀμηρικῶν μορφῶν, αἵτινες ἅπασαι φέρουσι τὸν τύπον γνησιωτάτου ἀνθρωπισμοῦ, ἕνεκα δὲ τούτου ἀνεπιλήτως διατιθῆσι τὸν ἀκροατὴν καὶ ἀναγνώστην, ἔλαβε νῆαν ζωὴν ἐν τῷ πνεύματι τοῦ κοινοῦ. Ὅθεν τὸ περὶ τῶν μυκηναίων ἀρχαιοτήτων διάφορον ὑπῆρξεν ἀπ' ἀρχῆς γενικόν. Οὐχ ἤττον ζωηρὸν, ἀλλοῖον ὅμως διάφορον εἰνήσαν τὰ εὐρήματα ταῦτα εἰς κύκλους στενωτέρους, ἀκριβέστερον γνωρισθέντα. Μετ' ἐκπλήξεως, οὐχὶ δ' ἄνευ δυσαρεσκείας τινὸς ἀνεγνωρίσθη, ὅτι τὰ εἰς φῶς προελθόντα κοσμήματα καὶ σκεῦη ἔφερον οὐχὶ ἑλληνικόν, ἀλλὰ βαρβαρικὸν χαρακτῆρα οὐ μόνον κατὰ τὴν τεχνολογίαν καὶ κατασκευὴν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ περιεχόμενον τῶν παριστάσεων καὶ τὴν ὕλην ἐξ ἧς ἐποιήθησαν. Ἄνδρες, οὗς πρὸ πάντων ὑπὸ τὴν αἰσθητικὴν ἐποψὴν ἐνδιαφέρουσι τὰ λείψανα τῆς ἀρχαιότητος, οἷον καλλιτέχναις, δὲν προσεῖλκυσε ἡ ἀγροϊκὸς αὕτη τέχνη. Ἐν τῇ καταστάσει ταύτῃ τῶν πραγμάτων σπουδαιοτάτη ὑπῆρξεν ἡ μετ' ὀλίγου μῆνας βραδύτερον ἐπελθούσα ἀνακάλυψις τῶν ἐν Σπάτᾳ τῆς Ἀττικῆς τάφων, ὧν τὸ περιεχόμενον κατὰ τὸν χαρακτῆρα ὁμοιάζει πρὸς τὰς μυκηναίας ἀρχαιοτήτας. Ἐνεκα δὲ τούτου αἱ πολλαχῶς ἐνεργηθεῖσαι ἀμφιβολίαι περὶ

τῆς ἀρχαιότητος τῶν μυκηναίων εὐρημάτων κατέπεσαν καὶ συγχρόνως ἐξετάθη τὸ παρατηρητικὸν ὄμμα πέραν τοῦ στενοῦ πεδίου τῆς ἀρχαίας παραδόσεως. Ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα ἐκέρδιζεν ἤδη ἀσφαλῆ καὶ εὐρεῖαν βᾶσιν ἐφ' ἧς ἠδύνατο νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν σκοπὸν τῆς, καὶ δὲν ὠκνησε νὰ ἐπωφεληθῇ τὴν παρουσιαζομένην εὐκαιρίαν. Αἱ συγκριτικαὶ παρατηρήσεις τῶν κ.κ. Milchhofer καὶ Newton ἀπέδειξαν, ὅτι τὰ τῶν Μυκηνῶν καὶ Σπάτα εὐρήματα εἰσὶ προΐοντα τέχνης, ἧτις προήλθε μὲν ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χωρῶν τοῦ πολιτισμοῦ τῆς Μεσοποταμίας, εἶτα ὅμως ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ ἐπλουτίσθη διὰ νέων μορφῶν καὶ τύπων ὑπὸ τῆς τεχνολογίας τούτων ἐπηρεασθεῖσα. Τὰ ἐξαγόμενα ταῦτα πρέπει τις ν' ἀποδεχθῇ, καθόσον συνάδουσι πρὸς τὴν ἀρχαιοτάτην κατάστασιν τῆς ἐπιμειξίας καὶ τὴν δεσπόζουσαν ἐπιρροήν, ἣν πρῶτα ὁ ὑπερέχων ἀσσυριακὸς πολιτισμὸς ἐξήσκησεν ἐπὶ τῶν λαῶν τῆς ἐλάσσονος Ἀσίας. Ἐν τούτοις, μοὶ φαίνεται, ὅτι διὰ τῶν λεχθέντων δὲν ἐφθάσαμεν εἰσέτι εἰς τὸ σημεῖον, ἀφ' οὗ δρομώμενοι πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν καὶ κρίνωμεν τὰς τῶν Μυκηνῶν καὶ Σπάτα ἀρχαιοτήτας. Ἐπιτρέψατέ μοι, Κύριοι, ὅπως τὴν ἐπὶ τούτων γνώμην μου ἐκθέσω ὑμῖν μετὰ τῆς ἐπιφυλάξεως ἐκείνης, ἣν αὐτὸ τὸ ἀντικείμενον ἐπιβάλλει.

Ὅτι τὰ ἐν τοῖς τάφοις εὐρεθέντα βαρβαρικὸν οὐχὶ δ' ἑλληνικὸν χαρακτῆρα φέρουσι, οὐδὲν θαύμα. Αἱ ἐσχάτως γενομένηαι ἔρευναι, ἰδίᾳ δὲ ὑπὸ τῶν Brunn καὶ Friderichs, κατέστησαν ἡμῖν ἐναργεῖς, ὅτι ἡ ἑλληνικὴ τέχνη ἐν ἀρχῇ ἐνεκολπώθη πρότυπα τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἐπὶ μακρὸν χρόνον διετέλεσεν ὑποκειμένη εἰς τὰς ἐξ Ἀσίας ἐπιρροάς. Ἐν τῷ σταδίῳ τούτῳ τῆς ἀναπτύξεως εὐρίσκετο ἡ ἑλληνικὴ τέχνη καθ' ὃν χρόνον ἐποιήθησαν τὰ ὀμηρικὰ ἔπη. Πρὸς τὴν ὀμηρικὴν δὲ τέχνην, ὡς αὐτὴν ἐκ τῶν ἐν τῇ Ἰλιάδι καὶ Ὀδυσσεΐᾳ περιγραφῶν γνωρίζομεν, συνδέονται στενωτάτα ὑπὸ πᾶσαν ἐποψὴν αἱ τῶν Μυκηνῶν καὶ Σπάτα ἀρχαιοτήτες. Ἡ τέχνη δὲν εἶχεν ἔτι καταστῆ ἱκανὴ πρὸς παραγωγὴν ἰδίων δημιουργημάτων, ἀλλ' ἐξυπηρετεῖ ἀπλῶς κοσμητικὸς σκοπός· τὰ μέσα τῆς τεχνουργίας, ἅπερ διετίθει, ἦσαν ἔτι ἀπλοῦστατα, ὁ κύκλος δὲ τῶν ὑπερβαίνουσῶν τὰ ἔρια τοῦ καθαροῦ κοσμήματος εἰκονικῶν παραστάσεων εἶνε περιορισμένος καὶ προδίδει καταγωγὴν ἀνατολικήν.

Καθ' ὅλα ταῦτα τὰ σημεῖα συμφωνοῦσι τὰ ἐν τοῖς τάφοις πρὸς τὰ ὀμηρικὰ καλλιτεχνήματα. Ἐάν τις ὅμως ἐκτείνῃ τὴν μεταξὺ τῶν μυκηναίων καὶ τῶν τοῦ Σπάτα ἀρχαιοτήτων σύγκρισιν πρὸς τὰ ἐν τοῖς ὀμηρικοῖς ἔπῳ περιγραφ-

1. Τὸ τοῦ Milchhofer ἔργον ἴδε ἐν Mittheilungen des Inst. I σ. 308—328, II σ. 82—84 καὶ 261—276· τὸ τοῦ Newton ἐν τῷ Times v. 20 Ἀπριλ. 1877, ἐν μετασοάσει δὲ γερμανικῇ ἐν τῷ παραρτήματι τῆς Zeitschrift für bildende Kunst 1877, ἰρ. 32 καὶ 33.